

تلخ و شیرین ها در حوزه تعلیم و تربیت در سالی که گذشت...

مجید علیپور

امسال هم مانند تمامی سال هایی که سپری شده است، توام با اشک ها و لبخندها بوده، سالی که معلمان بسان تمامی ادوار گذشته، مطالباتشان را فریاد زدند. سالی که برای دانش آموزان نیز پر از ماجرا بوده است و نگارنده از دریچه نگاه خود، آنچه به وقوع پیوسته را روایت کرده است.

آموزش زیر سایه کرونا!

مدارس کشور در حالی به سال تحصیلی 1400 وارد شدند که شرایط متاثر از تداوم شرایط کرونایی و تصمیم گیری های غلط و نابجا در مدیریت این بیماری، همچنان تعطیل ماند و امکان تداوم آموزش به صورت حضوری مهیا نبود. تصمیم گیری های متمرکز در ستاد مدیریت کرونا و تصمیمات خلق الساعه ای که بنا بود بدون کمترین تلاشی برای اقناع افکار عمومی و صرفا به ضرب فشار و تبلیغات، از پایتخت تا دورترین روستاهای مرزی کشور اجرایی شوند، باعث سردرگمی در آموزش و پرورش شده بود و در نتیجه دستور چندباره وزیر وقت آموزش و پرورش مبنی بر بازگشایی دستوری همه مدارس کشور از سوی خانواده ها و بدنه معلمان نادیده گرفته شد و آموزش تا زمان امتحانات نهایی در فضای مجازی ادامه یافت.

خوشبختانه این رویه در آغاز سال تحصیلی جدید اصلاح شد و به جای رویه دستورات کلی و یکپارچه برای سراسر کشور، دستورالعمل در های بازگشایی مدارس برای سال تحصیلی 1400_1401 نقش محوری و تعیین کننده به شوراهای مدارس واگذار شد تا با توجه به شرایط منطقه، وضعیت فیزیکی ساختمان، تعداد دانش آموزان و ... نسبت به تداوم آموزش به صورت کاملا حضوری، غیرحضوری و یا تلفیقی تصمیم بگیرند. رویه ای که با استقبال مدارس و خانواده ها مواجه شد و باعث شد تا مدارس کم جمعیت و روستایی امکان تشکیل کلاس های حضوری را بیابند و برخلاف سال گذشته خبری هم از تجمع دانش آموزان گوشی به دست در کنار جاده، بالای تپه و ... که مترصد یافتن نقطه ای برای بهره مندی از نت بودند نباشد. البته آنچه به کمک بازگشایی مدارس آمد، تسریع در واکسیناسیون و تزریق دزهای اول و دوم واکسن کرونا بود که با استقبال چشمگیر فرهنگیان، خانواده ها و دانش آموزان مواجه شد. با

این حال از آنجا که در قریب به اتفاق مدارس شهری و پرجمعیت، کلاسها به صورت تلفیقی و یا غیرحضوری اداره شدند، بازگشایی مدارس بازخورد چندانی در جامعه نداشت و طبعاً اخبار چندانی از فعالیت ها و نشاط مدارس در مناطق روستایی و کم جمعیت منتشر نشد.

انتخاب وزیر؛ از باغگلی تا نوری
با اعلام نتایج انتخابات ریاست جمهوری و برگزاری مراسم تنفیذ؛ بسیاری منتظر معرفی و آغاز به کار کابینه جدید بودند؛ اما معرفی «حسین باغگلی» برای پرجمعیت ترین وزارتخانه کشور واکنش های گسترده ای هم در میان فعالان و تشکل های فرهنگیان و هم از سوی نمایندگان مجلس در پی داشت. باغگلی که مهمترین مسئولیتش تا پیش از آن، مدیریت مجموعه مدارس متعلق به آستان قدس رضوی شامل 19 مدرسه در مشهد بود؛ به رغم تلاشی که کرد نتوانست ارتباط موثری با منتقدان بگیرد و نهایتاً تنها گزینه معرفی شده «رئیس» بود که در اخذ رای اعتماد از مجلس ناکام ماند و لاجرم به خانه برگشت.

از آن روز به مدت 4 ماه، وزارت آموزش و پرورش آنهم در برهه حساس آغاز سال تحصیلی، با سرپرست اداره شد. در این میان «مسعود فیاضی» نیز به عنوان کاندیدای بعدی پست وزارت به مجلس معرفی شد که هرچند سعی کرد برخلاف باغگلی، در پشت پرده با نمایندگان و افراد منتقد رایزنی کند و کمتر در برابر رسانه ها آفتابی شود اما این روش نیز جواب نداد و او هم نتوانست نظر نمایندگان مجلس را به خود جلب نماید تا نهایتاً «یوسف نوری» در آذرماه 1400 به عنوان سومین گزینه پیشنهادی دولت موفق به کسب رای اعتماد از مجلس و نشستن بر صندلی وزارت آموزش و پرورش شود.

همه اینها در حالی بود که قریب به اتفاق معلمان و مدارس مشغول فعالیت های معمول خود بودند و گویی حضور یا عدم حضور وزیر در ساختمان مرکزی آموزش و پرورش توفیر چندانی در حال و روز آنها ندارد. به عبارتی به نظر می رسد فاصله میان صف (معلمان و مدارس) با ستاد (وزارت و ادارات کل) به اندازه ای زیاد شده است که هیاهوهای معمول نسبت به انتخاب و انتصاب وزرا، مدیران کل و ... در مدارس بازتاب چندانی ندارد و فرقی به حال معلمان و دانش آموزان نمی کند!

شبکه دانش آموزی «شاد» رو به رشد
شبکه دانش آموزی «شاد» به عنوان اپلیکیشن اختصاصی آموزش و پرورش برای تداوم تدریس در دوره کرونا، در سال اول عرضه و فعالیت خود باعث بروز نارضایتی ها و اعتراضات گسترده ای میان کاربران خود از

معلمان تا شاگردان شده بود؛ اما از انصاف به دور است اگر از بهبود و پیشرفت قابل توجه آن در نسخه های بعدی یاد نکنیم. افزودن قابلیت گفت وگویی صوتی و یا برگزاری جلسات زنده به صورت تصویری (لایو) باعث افزایش استقبال معلمان و دانش آموزان برای استفاده از آن در تدریس مجازی بود.

هرچند در کنار قطع و وصلی هایی که در ماه های اخیر روند تصاعدی داشته و ظاهراً بیش از آنکه از خود برنامه باشد ناشی از مشکلات زیرساختی ارتباطات کشور است؛ گزارش های فراوانی در دست است که نشان می دهد هنوز هم مدارس خاص و غیردولتی علاقه ای به استفاده از آن ندارند و ترجیح می دهند فرآیند آموزش مجازی را از طریق فضاهایی چون «اسکای روم»، «ادوبی کانکت» و ... پیش ببرند و به نوعی عدم استفاده از شاد را از مزایای خود در قیاس با مدارس دولتی وانمود کنند.

رتبه بندی، همسان سازی

بخش زیادی از مطالب مطبوعات و صداوسیما در سال 1400 به پوشش اخبار، گفت وگوها و تحلیل ها پیرامون «لایحه نظام رتبه بندی معلمان» اختصاص داشت. دولت روحانی بعد از سالها ادعای اجرای رتبه بندی، در آخرین ماه های استقرار خود بحث تعمیم افزایش «فوق العاده ویژه کارکنان دولت» به معلمان و تعیین بودجه برای رتبه بندی را پیش کشید و بعد از آن جلسات مکرری میان «نوبخت» (رئیس وقت سازمان برنامه و بودجه) با تعدادی از نمایندگان تشکل های معلمان برگزار شد. با آنکه شایبه های جدی از تبلیغاتی بودن این روند وجود داشت و حتی زمانی که آشکار بود با تعلل های صورت گرفته، عمر انجام تعهدات به دولت روحانی قد نخواهد داد، بازهم نمایش مذکور ادامه یافت تا شائبه ایجاد تعهد برای دولت بعدی در اذهان معلمان تقویت شود.

با این حال شکاف عمیق میان دریافتی معلمان با سایر کارمندان دولت و سابقه ناخوشایندی که از سیاست اتلاف وقت و خلف وعده های مسئولان گذشته وجود داشت، باعث شد تا معلمان به جد، مطالبات خود را از مجلس و دولت جدید دنبال کنند و حتی در مواردی اقدام به برگزاری تجمعات اعتراضی گسترده نمایند. خوشبختانه حمایت تعداد زیادی از نمایندگان مجلس و همچنین دولت از مطالبات مطرح شده، باعث شد تا بعد از ماهها رفت و برگشت لایحه مذکور از دولت به مجلس و شورای نگهبان، در روزهای پایانی سال 1400 تصویب و بعد از تایید شورای نگهبان از سوی رئیس جمهور ابلاغ شود. همزمان انتشار خبر تداوم همسان سازی برای یک سال دیگر از جمله اخبار خوب و امیدوارکننده

در روزهای پایانی سال 1400 بود تا بلکه در صورت اجرای مناسب قانون، گام مهمی در افزایش رضایت شغلی معلمان کشور برداشته شود.

آموزش الکترونیک؛ از شعار تا عمل

هرچند طرح تهیه و توزیع گوشی تلفن همراه با مشارکت گسترده خیران در سال تحصیلی جدید نیز ادامه یافت تا دانش‌آموزان هرچه کمتری به علت ناتوانی از تهیه گوشی‌های هوشمند از حضور در کلاس‌های درس باز بمانند و هرچند به سان دوسال گذشته، در سال ۱۴۰۰ نیز شاهد نقش‌آفرینی‌های موثر معلمان در تولید محتواهای مفید در فضای مجازی بودیم تا مبادا امور آموزشی به ویژه در شهرهای بزرگ و مدارس پرجمعیت که امکان کمتری برای تشکیل کلاس‌های حضوری داشتند، بر زمین بماند؛ اما آمارها از میزان بالای ترک تحصیل، افت نمرات تحصیلی و گستردگی نگران‌کننده آسیب‌های اجتماعی حکایت دارد که در صورت تداوم روند فعلی می‌تواند تا سالیان متمادی جامعه را به انواع بحران‌ها و مسائل دچار کند. از سوی دیگر تعطیلی مدارس و مراکز آموزشی کمک کرد؛ تنبلی و ناتوانی دستگاه آموزش و پرورش در مدیریت مشکلات و مسائلی که بعضاً ریشه دار هم هستند کمتر به چشم آیند. کمبود نیروی انسانی، کاهش مستمر نیروهای کیفیت‌بخشی به آموزش (معاونان مدارس، سرپرست کارگاه و ...) حذف سرانه مدارس دولتی و ... از جمله این مسائل هستند که تا به امروز راه حل موثری برای آن اندیشیده نشده است. بماند که بی‌برنامگی و ناتوانی در حل مسائل تنها به چنان اموری خلاصه نشد و حتی موضوعات پیش‌پا افتاده‌ای مثل «توزیع کتب درسی» نیز به معضلی برای خانواده‌ها و دانش‌آموزان تبدیل شد تا جایی که در برخی موارد دانش‌آموزان تا آذرماه سال تحصیلی جاری فاقد کتاب درسی بودند! روزمرگی مشهود در طرح و اجرای برنامه‌ها در سطح ستادی (از وزارت تا ادارات کل) که پیامد عدم حضور وزیر و در برزخ ابقا یا برکناری مدیران ارشد وزارتی بود در تعمیق این مسائل در سال جاری تحصیلی نقش بسزایی در تعمیق این مسائل داشت.

بی‌جهت نیست که در سومین سال کرونایی هنوز برنامه اجرایی مدونی برای مدارس و آموزش مناسبی برای معلمان، دانش‌آموزان و خانواده‌ها جهت استفاده بهینه از امکانات فضای مجازی و واکنش مناسب در برابر با مسائل نوپدید صورت نگرفته و جایش را چند اقدام ضربتی و نمایی مثل صرف هزینه‌های گزاف برای ضدعفونی کردن مدارس تعطیل و کلاس‌های خالی از دانش‌آموز گرفته است.

مدرسه ایثار

در شغل و مرام معلمی همواره شاهد بروز و ظهور جلوه‌هایی نو از ایثارهای خالصانه و تقدیم عشق به هم‌نوع به ویژه آینده‌سازان میهن هستیم. فعالیت‌های بی‌چشم‌داشتی که در بسیاری از موارد برای همیشه از چشم دوربین‌ها پنهان می‌مانند و از این میان تنها برخی از سوی رسانه‌ها پوشش داده می‌شوند. کار ارزشمند و تصویر خانم معلم مهربان تهرانی «فرحناز عاقل» که با حضور در یکی از پارک‌های شهر به دانش‌آموز فقیر افغانستانی اش درس می‌داد تنها بعد از فوت او بر اثر کرونا در فضای مجازی و کانال‌های پیام‌رسان دست به دست شد و درگذشت مظلومانه او باعث شد تا بار دیگر ایثار و فداکاری‌های بی‌چشم‌داشت معلمان مورد توجه رسانه‌ها و افکار عمومی قرار گیرد. درگذشت نابهنگام «مهدی بهلولی» معلم‌خبرنگاری که تلاش‌های موثر و مستمری در جهت برقراری ارتباط میان معلمان با رسانه‌ها و جلب توجه رسانه‌های گروهی نسبت به مسائل مبتلابه آموزش و پرورش داشت از جمله تلخ‌ترین خبرهای این حوزه در سال 1400 بود.

اقدام متهورانه و قهرمانانه «علی لندی» دانش‌آموز ۱۵ ساله ایزده‌ای که در راه نجات جان دو زن سالخورده گرفتار در شعله‌های آتش، آسمانی شد نیز از دیگر جلوه‌های بی‌بدیل ایثار خانواده آموزش و پرورش در سال 1400 بود که به حق با ابراز احساسات گسترده در افکار عمومی همراه شد. آشکار است که به این فهرست می‌توان نام دهها معلم و آموزگار عاشقی که چه از روی تخت بیمارستان و چه با حضور در منزل دانش‌آموز بیمارشان، اجازه محروم ماندن کودکان و نوجوانان این مرز و بوم از تحصیل را ندادند و یا در مسیر خدمت به آنها جان باختند و حتی با اهدای عضو عزیزانشان، حیات دوباره‌ای به بیماران نیازمند بخشیدند را در لوح ایثار و جهاد آموزشی این مرز بوم اضافه کرد.

سخن پایانی

کمتر کسی است که هنوز نپذیرفته باشد، کرونا تا سالیانی طولانی با ما خواهد بود، به باور بسیاری از متخصصان، احتمالاً برای همیشه با دنیای بدون کرونا خداحافظی کرده ایم، به همین علت نمی‌توان تا ابد به علت وجود این بیماری، همه فعالیت‌های گروهی و اجتماعی را معطل و در برزخ بازگشایی یا تعطیلی مدارس و دانشگاه‌ها نگه داشت. امید که با توجه به تجربه گذران سه سال تحصیلی در شرایط کرونایی، متولیان امر با همکاری کارشناسان و متخصصان امر، هر چه سریع‌تر برنامه‌هایی جهت بازگشایی ایمن مدارس توأم با بهره‌مندی از امکانات و فرصت‌های فضای مجازی تدوین و اجرایی کنند تا ضمن کاهش احتمال گسترش بیماری، اهتمام لازم جهت تداوم موثر فعالیت‌های

آموزشی و تربیتی صورت گیرد!

منبع: روزنامه رسالت 25 اسفند 1400 خورشیدی